

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Hallituksen esityksen tavoitteena on kasvattaa työllisyyttä edistämällä kysynnän ja tarjonnan kohtaamista valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä sekä vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla. Sinällään järjestämisvastuun siirto kunnille on positiivinen uudistus. Ongelmaksi esityksessä muodostuu se, että kunnat eivät tosiasiallisesti ole saamassa järjestämisvastuuta, vaan valtaosan kunnista on muodostettava yhteistoiminta-alue, jotta järjestämisvastuun kriteerit täyttyvät. Vastuukuntamalli saattaisi johtaa siihen, että pienempien kuntien osallisuus vaarantuisi ja niiden ääntä ei kuultaisi.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Hallituksen esityksen mukaisen mallin sijaan olisi perusteltua ja tarkoituksenmukaista luoda sellainen malli, joka antaa kunnille vapaasti mahdollisuuden sopia tiettyjen palveluiden järjestämisestä yhteistyössä muiden kuntien kanssa ilman, että kuntien tulee perustaa kuntayhtymä tai toimia vastuukunta -mallin mukaisesti. Näin ollen kaikki kuntalaissa mainitut yhteistyömuodot tulisi olla kuntien käytettävissä työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirron tuomien tehtävien hoitamiseksi.

Lisäksi koemme, että järjestämisvastuuta ei pidä kategorisesti rajata vähintään 20.000 työvoimapohjaan vaan siinä pitää voida huomioida myös luonnolliset työssäkäyntialueet.

Esitetty malli kuntien vastuusta työttömyysetuuksien rahoituksesta on ongelmallinen etenkin pitkään työttöminä olleiden osalta. Mitä pitempään henkilö on ollut työttömänä, sitä suurempi on kunnan rahoitusvastuu. Työttömyyden pitkittyessä sote-palveluiden merkitys työllistymisen tukemisessa korostuu ja näistä vastaavat jatkossa hyvinvointialueet, eikä kunnilla ole näihin vaikutusmahdollisuuksia. Nykyisin kuntien vastuu työmarkkinatuen rahoituksesta alkaa kun

työttömyys on pitkittynyt. Peruste tähän on ollut se, että kunnat ovat vastanneet sote-palveluista. Tämä huomioiden, esitetyn mallin logiikka on päinvastainen ja epäjohdonmukainen.

Hyvinvointialueilla tulisi esitetyssä mallissa kuntouttavan työtoiminnan osalta olla kannustimia työllistämiseen, muussa tapauksessa kunta maksaa edelleen pitkäaikaistyöttömistä korvaukset ja hyvinvointialue hoitaa niitä. Kunnalla ei tässä mallissa ole konkreettisia keinoja vaikuttaa pitkäaikaistyöttömistä muodostuvaan työmarkkinatuen kuntaosuuteen.

Esityksen mukaan työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän toimivuudesta kokonaisvastuu olisi valtiolla. Ohjausjärjestelmä ei saisi olla niin vahva, että siitä olisi ristiriitaa kunnallisen itsehallinnon toteutumisen suhteen.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Järjestämisvastuun sujuvasta siirtymästä tulee huolehtia. Osana tätä on sen varmistaminen, että kuntiin siirtyy riittävän laaja-alaista osaamista omaavaa henkilökuntaa TE-toimistosta.

Järjestämisvastuun osalta tulee luoda malli, jossa kunnat voivat vapaasti sopia keskenään haluamiensa palveluiden keskittämisestä ilman pakkoa perustaa kuntayhtymä tai tuottaa palvelut vastuukunta-mallilla.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Palkkatukea ei esityksen mukaan voisi myöntää kunnalle, kuntayhtymälle eikä näiden määräysvallassa olevalle yhteisölle eli ns. kunnan sidosyksikölle. Esitys ei ole kannatettava. Palkkatukioikeus on tärkeää säilyttää kunnilla, jotta pitkään työttömänä olleiden ja osatyökykyisten mahdollisuus työllistyä paranee.

Useinhan käy niin, että samalla kun kunta työllistää pitkäaikaistyöttömän ja saa siitä kannustinta palkkatuen muodossa, työllistäminen toimii ponnahduslautana työntekijälle jos ei nyt välttämättä kunnan tehtävään niin johonkin muuhun tehtävään. Lisäksi ylipäättään kannustintuki työttömien palkkaamiseen kuntiin, yrityksiin ja kolmannen sektorin palvelukseen olisi hyvä edelleen olla voimassa. Edelleen muu aktivointi, joka vaikuttaa kuntaosuusmaksuun, tulisi täsmentää.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;
Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;
Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Lakiin tulisi osapuoliksi lisätä työllisyysviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kelan lisäksi myös kunnat. Kuntien rooli tiedonkulkua ja järjestelmien käyttöoikeuksia koskevissa pykäläluonnoksissa on epäselvä. Tämänhetkinen tilanne tietojen vaihtamisen osalta koetaan hankalaksi kunnille, kun tietosuoja kieltää asiakastietojen vaihtamisen työllisyyden edistämistä tekevien tahojen kanssa. Jatkossa tulee huomioida se, että tietoja tulee pystyä vaihtamaan kaikkien niiden tahojen kesken, jotka edistävät työllisyyttä. Riippuen työllisyyden hoidon mallivaihtoehdoista, on ehdottomasti varmistettava, että kuntakonserneissa saadaan asiakkaista riittävä tieto (esim. kehitysyhtiöt).

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Rahoituksen uudistus kompensoidaan kunnille poikkileikkaushetken mukaisesti ja sitä ei enää jälkikäteen tarkistettaisi. Tällä periaatteessa saattaisi olla vaikutusta suhdannevaihteluista ja väestömäärän muutoksia silmälläpitäen. Valtionosuuden rahoituksen jakamista palveluiden kombikriteerien (70 % työikäiset ja 30 % työttömät) koemme olevan perustellun.

On kannatettavaa, että esityksen 3 §:n mukaisesti asiakkaalla ei olisi enää aikarajaa TYP-palveluun pääsyssä, vaan palveluun pääsy perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen. Näin asiakkaalla on mahdollisuus päästä palveluun varhaisemmassa vaiheessa.

Ruskon kunta yhtyy TYP-johtajien verkoston lausuntoon.

Valmistelu- ja siirtymävaiheiden ajaksi olisi kuntien resurssit, jotta ne pystyvät järjestelemään uutta toimintaa, turvattava tarvittaessa erillisellä muutosrahoituksella.

Lehtinen Kari
Ruskon kunta